

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України

Анастасія КУПРІЯНОВА

13 червня 2026 року

ЗАГАЛЬНА ДОВГОСТРОКОВА ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації судових експертів

**на тему: «Правові та організаційні основи судово-експертної
діяльності (сучасний стан законодавства; актуальні питання
теорії і практики)»**

Харків - 2026

Правові та організаційні основи судово-експертної діяльності (сучасний стан законодавства; актуальні питання теорії і практики): загальна довгострокова професійна програма підвищення кваліфікації судових експертів. Харків: Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, 2026. 44 с.

Розробники:

Спіцина Ганна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Ткаченко Анна Олегівна – в. о. заступника директора-завідувача Київського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Алексейчук Вікторія Іванівна – кандидат юридичних наук, доцент, заступник завідувача Київського відділення з науково-методичної роботи та післядипломної освіти ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Демидова Євгенія Євгенівна – кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу науково-методичної роботи та післядипломної освіти Київського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Кісіль Наталія Валеріївна – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу досліджень об'єктів інтелектуальної власності Київського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Ірхін Юрій Борисович – кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу науково-методичної роботи та післядипломної освіти Київського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Кльован Неля Василівна – судовий експерт відділу психологічних, мистецтвознавчих та інших досліджень Київського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

Ткаченко Юрій Володимирович – кандидат економічних наук, доцент, завідувач відділу науково-методичної роботи та післядипломної освіти Київського відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Опис програми	12
3. Зміст програми	12
4. Обсяг і структура програми.....	20
5. Ресурсне забезпечення програми	21
5.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	21
5.2. Самостійна робота.....	22
5.3. Форми контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння програми.....	23
6. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення програми.....	23

Вступ

Мета та завдання підвищення кваліфікації.

Мета підвищення кваліфікації – актуалізація правових знань судових експертів з урахуванням сучасного стану законодавства у галузі судової експертизи та практики його застосування; удосконалення навичок реалізації прав та виконання обов’язків під час здійснення судово-експертної діяльності в різних видах судочинства та залежно від підстав проведення судової експертизи (експертного дослідження); відпрацювання алгоритмів організації проведення експертиз різних видів, комунікації з їх ініціаторами (сторонами у справі, судом) та іншими учасниками провадження, підготовки клопотань, листів, запитів, укладання договорів, формування рахунків на оплату; розвиток навичок аналізу змісту документу про призначення експертизи (залучення експерта), експертного завдання, наданих на дослідження матеріалів, критичного аналізу висновку експерта з позицій запобігання порушень та помилок в організації проведення експертизи та оформленні висновку (повідомлення про неможливість надання висновку); формування психологічної грамотності в професійній та особистісній сфері, а також навичок, що сприяють психологічному благополуччю, формування навичок поведінки в суді, на засіданнях палат Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України, підготовки до виступу, відпрацювання навичок протидії та нейтралізації тиску на експерта в різних ситуаціях.

Завдання:

- аналіз змін законодавства у галузі судово-експертної діяльності та їх впливу на діяльність експерта; формування вміння системно застосовувати нормативно-правові акти, поводитись у ситуаціях змін, колізій та прогалин у законодавстві;
- удосконалення навичок діловодства в судово-експертній

діяльності і оформлення ключових документів в різних ситуаціях;

- аналіз судової практики з питань судово-експертної діяльності, практики розгляду питань палатами Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України;
- розбір кейсів щодо порядку дій судового експерта у типових та нетипових ситуаціях в процесі судово-експертної діяльності;
- удосконалення навичок критичного та системного аналізу, виявлення експертних помилок та недоліків під час проведення експертиз та при оформленні висновку експерта;
- відпрацювання навичок підготовки заяв різних видів, що подаються судовим експертом до Міністерства юстиції України, пояснень в дисциплінарних провадженнях, листів та ін.;
- удосконалення психологічних знань та комунікативних навичок судового експерта, здатності діяти публічно, зберігати професійну незалежність та об'єктивність в умовах зовнішнього тиску, конфліктів і маніпулятивних впливів;
- удосконалення навичок поведінки в професійному колі, дотримання етичних вимог, принципів ненасильницької комунікації, професійної відповідальності та високих стандартів діяльності.

Перелік предметних компетентностей:

ПК 1. Знання сучасного стану нормативно-правових засад здійснення судово-експертної діяльності та здатність до аналізу змін та нових положень нормативно-правових актів.

ПК 2. Здатність реалізовувати на практиці відмінності у порядку проведення судової експертизи та оформлення висновку експерта у різних видах судочинства та залежно від підстави її проведення, предмета, завдань, об'єктів і методів дослідження.

ПК 3. Здатність ефективно використовувати права судового експерта у різного роду практичних ситуаціях з дотриманням норм процесуального законодавства, відомчих інструкцій та професійної етики.

ПК 4. Здатність належним чином виконувати обов'язки судового експерта, дотримуватись визначених законодавством обмежень, встановленого порядку і строків проведення судових експертиз та експертних досліджень, оформлення висновків експерта та виконання інших дій, передбачених нормами чинного законодавства.

ПК 5. Здатність критично аналізувати ситуацію, приймати обґрунтовані та правомірні рішення у межах професійної компетенції, запобігати вчиненню правопорушень та усвідомлювати наслідки притягнення судового експерта до юридичної відповідальності різних видів.

ПК 6. Знання та розуміння порядку проведення атестації судового експерта з урахуванням змін законодавства; підстав та порядку тимчасового зупинення, поновлення та припинення права на проведення судової експертизи, функцій і повноважень експертно-кваліфікаційних комісій; здатність скласти заяви та формувати пакет документів щодо проходження атестації, визначати індивідуальну траєкторію підвищення кваліфікації, здійснювати самоорганізацію і самоконтроль, дотримуватись необхідних обсягів підвищення кваліфікації та строків проходження підтвердження підвищення кваліфікації.

ПК 7. Здатність дотримуватись порядку поводження з об'єктами дослідження (матеріальними, матеріалізованими) та матеріалами справи, користуватися правом експертної ініціативи, визначати підстави повернення матеріалів без виконання, оформлення повідомлення про неможливість надання висновку, обґрунтовувати належним чином клопотання, відповідні дії та рішення.

ПК 8. Здатність ефективно користуватись сучасними інформаційними технологіями, пошуковими ресурсами та інструментами, офіційними базами даних (Реєстром атестованих судових експертів, Реєстром методик проведення

судових експертиз), комунікативною платформою «Електронний суд», розуміти межі і порядок використання результатів, отриманих за допомогою ІІІ.

ПК 9. Знання порядку формування та включення до Реєстру (виключення з Реєстру) методик проведення судових експертиз, сучасного стану розвитку методичного забезпечення провадження судових експертиз, здатність до їх диференціації та застосування в практичній діяльності з урахуванням компетенції судового експерта.

ПК 10. Здатність визначати межі компетенції судового експерта за відповідною експертною спеціальністю під час розв'язання експертних завдань та формулювання висновків.

ПК 11. Уміння визначати невідповідність (некоректність формулювання) поставлених на вирішення експерта питань та обирати шляхи усунення недоліків експертного завдання.

ПК 12. Здатність дотримуватися актуальних вимог до оформлення висновку експерта, послідовно і повно викладати результати дослідження, обґрунтовувати висновки та розуміти ступінь їх визначеності; оформлювати фотозображення, схеми, таблиці та інші ілюстрації відповідно до вимог ДСТУ.

ПК 13. Здатність обґрунтовувати повідомлення про неможливість надання висновку, клопотання експерта, грамотно оформлювати договірну та іншу документацію між експертом та замовником експертизи.

ПК 14. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу висновку експерта, виявлення у ньому недоліків і помилок та визначення шляхів їх усунення.

ПК 15. Здатність використовувати наявні комунікативні уміння та навички у професійному спілкуванні під час допиту експерта в судовому засіданні з суддями, сторонами та іншими учасниками судового процесу з урахуванням принципів судово-експертної діяльності, норм професійної (професійно-психологічної) етики та загальної громадської моралі.

ПК 16. Здатність впевнено поводитися в судовому засіданні, аргументовано надавати пояснення щодо використаних методів, методик,

нормативних актів, термінології, ходу та результатів експертного дослідження; об'єктивно, неупереджено і з почуттям професійної гідності сприймати критику стосовно недоліків (помилки) у складеному висновку, активно протидіяти і протистояти психологічному, моральному і провокативно-маніпулятивному впливу з боку учасників судового процесу.

ПК 17. Здатність використовувати на практиці механізми вирішення юридичних колізій у правовому регулюванні здійснення судово-експертної діяльності.

ПК 18. Здатність до ефективного вирішення організаційних питань, що виникають під час призначення та проведення судових експертиз, відповідно до вимог законодавства.

ПК 19. Здатність самостійно удосконалювати професійні знання, застосовувати новітні наукові та довідкові джерела, методики та методичні рекомендації за відповідною експертною спеціальністю.

ПК 20. Здатність застосовувати психологічні навички з метою забезпечення належного рівня професійної ефективності та профілактики професійного й емоційного вигорання.

ПК 21. Вміння і здатність запобігати психогенного травматичного впливу (в тому числі вторинній травматизації) об'єктів дослідження (підекспертних осіб та матеріалів проваджень) на психіку експерта, застосовувати доступні техніки психологічної саморегуляції та психогігієни.

ПК 22. Здатність здійснювати професійну саморегуляцію в умовах високого психогенного навантаження, використовувати прийоми керування увагою та когнітивними ресурсами, реалізовувати методи відновлення працездатності та нейтралізації стресових станів.

ПК 23. Вміння застосовувати наявні психологічні знання, уміння та навички під час професійної комунікації з учасниками судового процесу, проявляти на практиці наявні навички керованої поведінки в конфліктогенних і суто конфліктних ситуаціях, в умовах психічної і фізичної агресії та психологічного тиску, зберігати процесуальну незалежність.

ПК 24. Здатність поводитись впевнено у засіданнях палат Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України, застосовувати психологічні прийоми під час виступу та з метою нейтралізації маніпулятивного впливу та тиску з боку учасників засідань.

Перелік результатів навчання:

РН 1. Демонструвати знання і розуміння сучасного стану нормативно-правових засад здійснення судово-експертної діяльності та вирішувати проблеми правозастосування в межах професійної компетенції.

РН 2. Демонструвати здатність реалізовувати на практиці відмінності у порядку проведення судової експертизи та оформлення висновку експерта у різних видах судочинства та залежно від підстави її проведення, предмета, завдань, об'єктів і методів дослідження.

РН 3. Демонструвати вміння ефективно реалізовувати права судового експерта у різного роду практичних ситуаціях з дотриманням норм процесуального законодавства, відомчих інструкцій та професійної етики.

РН 4. Демонструвати знання обов'язків судового експерта, визначених законодавством обмежень, демонструвати вміння дотримуватись порядку і строків проведення судових експертиз та експертних досліджень, оформлювати висновки експерта та здійснювати інші дії відповідно до вимог законодавства.

РН 5. Демонструвати здатність критично аналізувати ситуацію, приймати обґрунтовані та правомірні рішення, діяти в межах компетенції, запобігати вчиненню правопорушень різних видів.

РН 6. Демонструвати знання щодо видів та порядку проходження підготовки, підвищення кваліфікації та атестації судових експертів з урахуванням змін законодавства; функцій, повноважень та організації діяльності експертно-кваліфікаційних комісій, підстав та порядку тимчасового зупинення, поновлення та припинення права на проведення судової експертизи; вміння скласти заяви та формувати пакет документів щодо проходження атестації, визначати індивідуальну траєкторію підвищення кваліфікації,

здійснювати самоорганізацію і самоконтроль, дотримуватись необхідних обсягів підвищення кваліфікації та строків проходження підтвердження підвищення кваліфікації.

РН 7. Дотримуватись порядку поводження з об'єктами дослідження (матеріальними, матеріалізованими) та матеріалами справи, користуватися правом експертної ініціативи, визначати підстави повернення матеріалів без виконання, оформлення повідомлення про неможливість надання висновку, обґрунтовувати належним чином клопотання, відповідні дії та рішення.

РН 8. Використовувати сучасні інформаційні технології, пошукові ресурси та інструменти, бази даних у професійної діяльності судового експерта, комунікативну платформу «Електронний суд», дотримуватись меж і порядку використання результатів, отриманих за допомогою ШІ.

РН 9. Використовувати сучасні експертні методики, виходячи з експертного завдання та компетенції судового експерта.

РН 10. Демонструвати розуміння меж компетенції судового експерта під час проведення досліджень і формулювання відповідей на поставлені питання.

РН 11. Вживати допустимих заходів щодо усунення недоліків експертного завдання у разі невідповідності (некоректності формулювання) поставлених на вирішення експерта питань.

РН 12. Демонструвати здатність скласти висновок експерта з дотриманням актуальних вимог до його оформлення, послідовності і повноти викладення результатів дослідження та обґрунтування висновків з урахуванням ступеню їх визначеності; оформлювати фотозображення, схеми, таблиці та інші ілюстрації відповідно до вимог ДСТУ.

РН 13. Демонструвати здатність обґрунтовувати повідомлення про неможливість надання висновку, клопотання експерта, грамотно оформлювати договірну та іншу документацію між експертом та замовником експертизи.

РН 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз висновку експерта, виявляти у ньому недоліки і помилки та визначати шляхи їх усунення.

РН 15. Здійснювати професійну комунікацію з судом, сторонами та іншими учасниками провадження (справи) з урахуванням існуючих правових механізмів та судової практики.

РН 16. Надавати обґрунтовані роз'яснення під час судового розгляду справи щодо правової та наукової бази висновку, використаних методів та методик, достатності відомостей, на підставі яких проведено дослідження та підготовлено висновок, дотримуючись процесуального порядку та вимог до професійної аргументації; усувати виявлені недоліки і помилки у складеному висновку; протистояти маніпулятивному впливу з боку учасників судового засідання.

РН 17. Застосовувати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій судового експерта та вирішувати юридичні колізії у правовому регулюванні судово-експертної діяльності.

РН 18. Вирішувати організаційні питання, що виникають під час призначення та проведення судових експертиз, відповідно до вимог законодавства.

РН 19. Самостійно оновлювати професійні знання та навички, адаптувати новітні наукові підходи, довідкові джерела, методики та методичні рекомендації за відповідною експертною спеціальністю та інтегрувати їх у практичну експертну діяльність.

РН 20. Застосовувати психологічні знання та навички з метою профілактики вигорання та підтримки професійної ефективності.

РН 21. Запобігати травматичному впливу матеріалів справ на психіку експерта, застосовувати техніки психологічної самопомоги.

РН 22. Здійснювати професійну саморегуляцію в умовах високого навантаження, використовувати прийоми управління увагою та когнітивними ресурсами, методи відновлення працездатності та нейтралізації стресових станів.

РН 23. Застосовувати психологічні знання та навички під час побудови комунікації з учасниками судового процесу, демонструвати навички

ненасильницького спілкування в конфліктних ситуаціях та умовах тиску, зберігати процесуальну нейтральність.

РН 24. Демонструвати впевненість в процесі участі у засіданнях палат Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України, застосовувати психологічні прийоми під час виступу та з метою нейтралізації маніпулятивного впливу та тиску з боку учасників засідань.

2. Опис програми

Курс	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 6,0	Лекції: 40
Загальна кількість годин: 180	Практичні заняття, консультації: 19
Тижневих годин: 40	Самостійна робота: 121
	Види контролю: Круглий стіл. Письмова робота.

3. Зміст програми

Тенденції розвитку судово-експертної діяльності в Україні. Поняття, функції та принципи судово-експертної діяльності. Гарантії незалежності судового експерта та проблемні питання їх реалізації. Суб'єкти судово-експертної діяльності (сучасний стан, пропозиції щодо реформування та тенденції розвитку). Система судово-експертних установ України та процеси її реформування. Перелік платних послуг, що можуть надаватися НДУСЕ Міністерства юстиції України. Організаційне, матеріально-технічне та науково-методичне забезпечення судово-експертної діяльності: проблемні питання та шляхи їх розв'язання. Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності. Використання відкритих джерел інформації, автоматизованих баз даних, штучного інтелекту (питання допустимості та меж використання).

Система нормативно-правових актів, якими регламентується судово-експертна діяльність в Україні. Система законодавства у галузі судово-

експертної діяльності. Окремі положення Конституції України. Закон України «Про судову експертизу» як базовий регулятор питань судово-експертної діяльності (проблемні питання, які потребують удосконалення; проекти законів про судово-експертну діяльність). Регулювання питань призначення та проведення судової експертизи у Кримінальному процесуальному кодексі України, Цивільному процесуальному кодексі України, Господарському процесуальному кодексі України, Кодексі адміністративного судочинства України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Законі України «Про виконавче провадження». Підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють питання призначення та проведення судової експертизи та інші питання, пов'язані зі здійсненням судово-експертної діяльності. Розбіжності між відомчими НПА та їх наслідки. Нормативно-правові акти, що регулюють порядок проведення судових експертиз за дорученням відповідного органу чи особи іншої країни або залучення спеціалістів з інших держав для спільного проведення судових експертиз. Галузеві нормативно-правові акти (закони, кодекси, постанови, накази, рішення органів місцевого самоврядування тощо) та нормативні документи (ГНД, ГКД, ГСТУ, ДБН, ДНАОП, ДСН, ДСТУ, КНД, НАПБ, НК, НПАОП, РД, РОСТ, СОУ, ТУ, технічні правила, рекомендації тощо.). Типові помилки при використанні нормативно-правових актів, до яких внесено зміни.

Правовий статус судового експерта та його реалізація в різних практичних ситуаціях. Закон України «Про судову експертизу». Поняття «судовий експерт». Вимоги до судового експерта. Особи, які можуть бути судовими експертами. Судові експерти – працівники державних спеціалізованих установ та судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (відмінності у правовому статусі та правовому регулюванні). Відомче нормативно-правове регулювання вимог до фахівців, які мають намір отримати кваліфікацію судового експерта, обсягів і змісту їх підготовки (професійних програм). Особи, які не можуть бути судовими експертами. Проблемні питання «відповідності вищої освіти», класифікації

експертних спеціальностей, «меж експертних спеціальностей». Співвідношення понять «судовий експерт» та «експерт» (як учасник судового провадження, досудового розслідування). Права та обов'язки судового експерта (експерта) (відповідно до профільного закону, процесуальних кодексів, відомчих інструкцій). Реалізація прав судового експерта в різних ситуаціях з урахуванням принципів судово-експертної діяльності. Правові механізми захисту незалежності судового експерта. Законодавчі обмеження та заборони в судово-експертній діяльності. Професійна етика судового експерта.

Набуття статусу судового експерта, підвищення кваліфікації та атестація. Порядок атестації судових експертів: новели законодавства (Порядок проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України атестації судових експертів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 06.05.2025 року № 1224/5). Види атестації: отримання кваліфікації судового експерта, підтвердження підвищення кваліфікації судового експерта, присвоєння кваліфікаційного класу. Порядок визначення відповідності вищої освіти. Проблемні питання системи судових експертиз: відповідність освіти та експертної спеціальності (в т.ч. в умовах укрупнення та гармонізації освітніх галузей та спеціальностей за стандартами країн ЄС); міждисциплінарний характер окремих видів судових експертиз та експертних спеціальностей; співвідношення процесів укрупнення, виокремлення нових експертних спеціальностей, виключення експертних спеціальностей з переліку, перейменування експертних спеціальностей; проблеми меж компетенції (кваліфікації судового експерта за відповідною експертною спеціальністю); повноваження відомчих регуляторів щодо визначення відомчого переліку експертних спеціальностей та системи судових експертиз та експертних спеціальностей; проблемні питання організації підготовки та атестації судових експертів за новими експертними спеціальностями; невизначеність поняття «криміналістичні експертизи» та питання дотримання обмежень щодо проведення окремих видів судових

експертиз державними спеціалізованими судово-експертними установами (сучасні погляди та судова практика).

Порядок проходження теоретичної підготовки та суб'єкти її проведення. Строки стажування. Програми стажування. Документи про проходження теоретичної підготовки та стажування. Порядок проходження атестації з метою отримання кваліфікації судового експерта (процедура тестування; тимчасовий порядок проходження атестації). Наслідки непроходження атестації (нескладання іспиту). Експертна спеціальність як окремий напрям спеціальних знань. Свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта. Присвоєння кваліфікації судового експерта та набуття права на проведення судових експертиз. Присяга експерта. Робоче місце судового експерта, процедура перевірки і підтвердження відповідності робочого місця. Державний Реєстр атестованих судових експертів. Внесення відомостей про судового експерта до Реєстру атестованих судових експертів. Заява про внесення відомостей/внесення змін про судового експерта до Реєстру атестованих судових експертів. Компетенція експерта. Питання, які може вирішувати судовий експерт. Питання, які не можуть вирішуватись судовими експертами. Проведення судових експертиз фахівцями, відомості про яких відсутні в Реєстрі атестованих судових експертів, або право на проведення експертиз яких припинено.

Підвищення кваліфікації судових експертів: види, форми, строки. Обов'язкові форми підвищення кваліфікації. Професійні програми підвищення кваліфікації та їх види. Вимоги до суб'єктів-надавачів освітніх послуг з підготовки (підвищення кваліфікації) судових експертів. Порядок підвищення кваліфікації (з урахуванням наявних експертних спеціальностей у експерта, стажу роботи експертом, наявності наукового ступеню). Кредитна система: порядок нарахування кредитів за різними формами підвищення кваліфікації. Розрахунок кредитів відповідно до системи видів судових експертиз та експертних спеціальностей. Порядок проходження атестації з метою підтвердження підвищення кваліфікації. Наслідки непідтвердження підвищення

кваліфікації. Кваліфікаційні класи судових експертів, підстави та порядок їх присвоєння. Тимчасове зупинення, поновлення та припинення права на проведення судової експертизи. Особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, які не є працівниками державних спеціалізованих експертних установ. Судовий експерт та спеціаліст, їх процесуальний статус та відмінності в процесуальних правах, обов'язках, відповідальності.

Особливості організації діяльності судових експертів, які не працюють в державних спеціалізованих установах. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3505/5. Експертні спеціальності, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Організаційні форми здійснення судово-експертної діяльності. Загальні вимоги до робочого місця судового експерта, який не є працівником державних спеціалізованих установ, та особливості його оснащення в залежності від виду експертизи. Контроль діяльності експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Вимоги щодо реєстрації судових експертів в системі «Електронний суд». Оплата праці. Право на відшкодування витрат. Нормативи оплати праці судових експертів. Розрахунок вартості експертогодина. Законодавчі ініціативи щодо створення самоврядних організацій судових експертів та їх повноважень.

Призначення та проведення судових експертиз в різних видах судочинства. Порядок призначення судової експертизи. Суб'єкти призначення судової експертизи (залучення судового експерта). Процесуальні підстави проведення судової експертизи (ухвала суду, ухвала слідчого судді, постанова органу досудового розслідування, договір з експертом чи експертною установою, реєстраційна картка). Фактичні підстави призначення судових експертиз. Випадки обов'язкового призначення судової експертизи у різних видах судочинства. Порядок проведення судової експертизи. Підстави для

відводу експерта. Строки попереднього вивчення матеріалів, що надійшли на дослідження. Строки проведення судових експертиз. Підстави і порядок складання клопотання судовим експертом. Строки виконання клопотань судових експертів. Особливості проведення судової експертизи у судовому засіданні. Проведення судових експертиз за дорученням відповідного органу чи особи іншої країни. Залучення спеціалістів з інших держав для спільного проведення судових експертиз.

Особливості проведення різних видів (категорій) судової експертизи. Підстави та порядок проведення первинної, додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз; завдання та специфіка організації (суб'єкти проведення, особливості надання матеріалів та оформлення результатів). Інтеграція спеціальних знань як основа проведення комплексної експертизи. Комплексні експертизи та комплекси експертиз.

Висновок експерта та складання іншої документації в процесі судово-експертної діяльності. Система методів експертного дослідження та їх класифікація. Діалектико-матеріалістичний метод та методи логіки. Загальні (загально-пізнавальні), окремі та спеціальні методи судової експертизи. Забезпечення збереження об'єкта експертизи. Проведення досліджень, пов'язаних з пошкодженням, повним або частковим знищенням об'єкта експертизи чи зміною його властивостей. Диференціація методів залежно від впливу на збереження об'єкту дослідження. Порядок застосування руйнівних методів. Підбір експертних методик. Використання експертних методик в умовах змін законодавства. Розв'язання експертних завдань, щодо яких відсутні експертні методики.

Відображення у висновку експерта послідовності проведення дослідження: з'ясування змісту поставленого завдання (уточнення, корегування, об'єднання, зміна порядку питань); складання плану дослідження, підбір літератури й нормативно-технічної документації; оформлення клопотань експерта про надання додаткових матеріалів (даних), необхідних для дослідження; опис наданих на дослідження об'єктів (матеріалів), результатів їх

вивчення; аналітична, порівняльна (при вирішенні ідентифікаційних завдань), синтезуюча стадії експертного дослідження; експертна оцінка результатів дослідження (загальні принципи); формулювання висновків.

Структура і зміст висновку судового експерта. Особливості оформлення висновків експерта при проведенні первинної, додаткової та повторної судових експертиз. Особливості оформлення висновків експерта при проведенні комісійної та комплексної експертиз. Судова фотографія і відеозапис. Особливості оформлення рисунків (ілюстрацій), табличного та графічного матеріалу у висновку експерта. Види висновків експерта. Особливості оформлення висновку експерта у судовому засіданні. Підстави складання та особливості оформлення повідомлень про неможливість надання висновку. Диференціація підстав для складання висновку експерта у формі «не надалося можливим вирішити питання» та повідомлення про неможливість надання висновку експерта. Підстави повернення без виконання досліджень матеріалів, наданих на експертизу.

Оцінювання висновку експерта. Критерії оцінювання (теоретичні підходи та судова практика). Допустимість висновку експерта: критерії допустимості, підстави визнання висновку експерта недопустимим доказом (судова практика). Допит експерта в суді: предмет та межі, особливості проведення, права допитуваного експерта. Перехресний допит експерта. Одночасний допит експерта. Консультації спеціаліста. Призначення повторної експертизи. Рецензії на висновок експерта (проблемні питання).

Складання іншої документації в процесі судово-експертної діяльності. Клопотання про надання додаткових матеріалів. Клопотання про уточнення експертного завдання. Повідомлення про необхідність залучення іншого фахівця. Лист про погодження строків проведення судових експертиз. Лист про повернення матеріалів без виконання. Оформлення договору із замовником судової експертизи.

Юридична відповідальність судового експерта та експертні помилки.
Види та підстави відповідальності судового експерта. Кримінальна

відповідальність судового експерта, адміністративна відповідальність судового експерта, у т. ч. за корупційні правопорушення. Закон України «Про запобігання корупції». Дисциплінарна відповідальність судового експерта. Види дисциплінарних проступків та дисциплінарних стягнень. Права і обов'язки судового експерта у дисциплінарному провадженні та інші новели законодавства у галузі судово-експертної діяльності щодо порядку розгляду питань дисциплінарної відповідальності судових експертів. Матеріальна відповідальність судового експерта.

Поняття експертних помилок: поняття, причини, наслідки, шляхи запобігання.

Психологічні компетентності судового експерта.

Психічне здоров'я, психологічне благополуччя, резилієнтність та професійне довголіття судового експерта: сучасні підходи до профілактики вигорання та підтримки професійної ефективності. Резильєнтність як професійна компетентність судового експерта. Поняття психологічної стійкості. Резильєнтність в умовах війни та суспільної нестабільності. Методи розвитку адаптивності. Побудова професійної довготривалості.

Робота з травматичним контентом у судово-експертній практиці. Вплив матеріалів справ на психіку експерта. Вторинна травматизація. Профілактика накопичення професійного стресу. Техніки психогігієни та психологічної самодопомоги.

Професійна саморегуляція судового експерта в умовах високого навантаження. Управління увагою та когнітивними ресурсами. Методи відновлення працездатності. Робота зі стресом під час підготовки висновків. Формування здорових професійних звичок.

Психологічна безпека експерта під час взаємодії з учасниками судового процесу. Комунікація в конфліктних ситуаціях. Робота з агресією, маніпуляціями та тиском. Психологічні межі фахівця. Збереження професійної нейтральності.

4. Обсяг і структура програми

№ з/п	Теми	Всього навчальних годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття/консультації	самостійна робота
1.	Тенденції розвитку судово-експертної діяльності в Україні	8	4	-	4
2.	Система нормативно-правових актів, якими регламентується судово-експертна діяльність в Україні	36	4	-	32
3.	Правовий статус судового експерта та його реалізація в різних практичних ситуаціях	20	4	4	12
4.	Набуття статусу судового експерта, підвищення кваліфікації та атестація	15	3	4	8
5.	Особливості організації діяльності судових експертів, які не працюють в державних спеціалізованих установах. Оплата праці. Право на відшкодування витрат	10	2	-	8
6.	Призначення та проведення судових експертиз в різних видах судочинства	17	4	1	12
7.	Особливості проведення різних видів (категорій) судової експертизи	12	2	2	8
8.	Висновок експерта та складання іншої документації в процесі судово-експертної діяльності	21	4	2	15
9.	Юридична відповідальність судового експерта та експертні помилки	16	6	2	8
10.	Психологічні компетентності судового експерта. Психічне здоров'я, психологічне благополуччя, резильєнтність та професійне довголіття	3	1	-	2

	судового експерта: сучасні підходи до профілактики вигорання та підтримки професійної ефективності				
11.	Робота з травматичним контентом у судово-експертній практиці	4	2	-	2
12.	Професійна саморегуляція та психогігієна судового експерта в умовах високого навантаження	3	1	-	2
13.	Психологічна безпека експерта під час взаємодії з учасниками судового процесу	6	2	-	4
14.	Круглий стіл. Письмова робота	9	1	4	4
Усього годин / кредитів ECTS		180/6,0	40	19	121

5. Ресурсне забезпечення програми

5.1. *Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять:*

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; консультації; контрольні заходи;
- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, консультації, круглий стіл.

Під час практичних занять особи, які мають намір підвищити кваліфікацію, набувають нових знань, вмінь та прикладних навичок, спрямованих на формування удосконалених предметних компетентностей, необхідних для здійснення професійної діяльності судового експерта на високому професійному рівні.

Робота на практичних заняттях передбачає:

- роботу із законодавчої базою, аналіз нормативно-правових актів з урахуванням актуальних редакцій, структури та внутрішньої системності (в тому числі, відпрацювання навичок зіставлення загальних і спеціальних норм);

- вирішення практичних завдань, що моделюють типові та нестандартні (проблемні) ситуації у діяльності судового експерта;
- аналіз прикладів судової та експертної практики з акцентом на типові помилки та способи їх усунення;
- роботу з реєстрами (Реєстром атестованих судових експертів, Реєстром методик проведення судових експертиз), включаючи пошук, оновлення даних, заповнення відповідних заяв;
- відпрацювання навичок складання висновку експерта, повідомлень про неможливість надання висновку експерта, клопотань експерта;
- відпрацювання навичок оформлення договірної документації із замовниками експертиз (у разі укладання договору з експертом);
- відпрацювання навичок комунікації з органами досудового розслідування, судом та іншими учасниками провадження (справи);
- здійснення розрахунків вартості експертизи та оформлення звітної документації експерта.

Консультації передбачають надання індивідуальної допомоги та допомоги групі у розв'язанні практичних завдань, складанні експертної документації та заяв, аналізі висновків експерта тощо.

5.2. Самостійна робота

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу.

Формами самостійної роботи є:

- опрацювання актуальної редакції нормативно-правових актів з прицільним аналізом змін (робота з офіційними базами нормативно-правових актів);
- робота з презентаціями, відеоматеріалами лекцій;
- вивчення рекомендованих нормативних документів, науково-технічної та довідкової літератури, яка використовується при проведенні судових експертиз;

- опрацювання навичок складання типової документації (на підставі наданих шаблонів документів);
- опрацювання експертної та судової практики (на підставі наданих зразків висновків експерта, судових рішень, робота з реєстром судових рішень);
- робота з Реєстрами (атестованих судових експертів, методик проведення судових експертиз);
- ознайомлення з науковими публікаціями з питань судово-експертної діяльності;
- опрацювання ДСТУ з питань оформлення звітів за результатами науково-дослідних робіт, використаних джерел та посилань;
- опрацювання наукової літератури;
- опрацювання навичок реєстрації та користування електронним кабінетом;
- виконання письмового завдання (письмового аналізу висновку експерта, складання заяв, клопотань тощо).

5.3. Форми контролю та система оцінювання якості сформованих (удосконалених) компетентностей за результатами засвоєння програми

Формами контролю знань є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань включає контроль якості засвоєння програмного матеріалу на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: вирішення практичних та ситуаційних завдань, усне/письмове опитування, вирішення завдань під час роботи зі зразками та колекціями процесуальних документів (постановами, клопотаннями, висновками експертів), оформлення заяв, письмового аналізу висновків тощо.

Підсумковий контроль якості засвоєння програмного матеріалу проводиться у формі круглого столу.

6. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення програми

Нормативно-правові акти

Закони України

Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>.

Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон ВР УРСР від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#n2>.

Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2086-13#Text>.

Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.

Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремії підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами: Закон України від 29.06.2023 № 3200-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3200-20#Text>.

Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.

Про запобігання корупції : Закон України від 02.06.2016 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>.

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 року № 1618-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

Постанови Кабінету Міністрів України

Деякі питання надання платних послуг науково-дослідними установами судових експертиз Міністерства юстиції: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.2011 № 804. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/804-2011-%D0%BF#Text>.

Інструкція про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-96-%D0%BF#Text>.

Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.1994 № 778. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/778-94-%D0%BF#Text>.

Положення про Міністерство юстиції України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text>.

Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>.

Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text>

Про граничні розміри компенсації витрат, пов'язаних з розглядом цивільних, адміністративних та господарських справ, і порядок їх компенсації за рахунок держави: постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2006 № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2006-%D0%BF#Text>.

Про затвердження переліку категорій законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що підлягають періодичній повірці: постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 374. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-2015-%D0%BF#Text>.

Про умови оплати праці працівників державних спеціалізованих установ судових експертиз: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2011 № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2011-%D0%BF#Text>.

Міністерство юстиції України

Деякі питання атестації судових експертів (Тимчасовий порядок проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України кваліфікаційного іспиту) : наказ Міністерства юстиції України від 13.10.2025 р. № 2766/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-25#Text>.

Деякі питання у сфері судово-експертної діяльності: наказ Міністерства юстиції України від 10.12.2024 № 3565/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1891-24#Text>.

Довідник кваліфікаційних характеристик посад працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 19.04.2012 № 611/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0611323-12#Text>.

Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах : затв. наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3505/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерством юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Питання діяльності Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 06.05.2025 № 1224/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0693-25#Text>.

Положення про наглядову раду при науково-дослідній установі судових експертиз Міністерства юстиції України : затв. наказом Міністерства юстиції України від 27.12.2023 № 4436/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2269-23#Text>.

Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів : затв. наказом Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#Text>.

Порядок проведення рецензування висновків судових експертів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 03.02.2020 № 335/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0131-20#Text>.

Порядок проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України атестації судових експертів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 06.05.2025 року № 1224/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0694-25#Text>.

Порядок розгляду Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України питань щодо дисциплінарної відповідальності

судових експертів: затв. наказом Міністерства юстиції України від 06.05.2025 року № 1224/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0695-25#Text>.

Про затвердження Положення про науково-консультативну та методичну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України : затв. наказом Міністерства юстиції України від 27. 03.2012 № 470/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-12#Text>.

Про встановлення вартості однієї експертогодина у 2026 році: наказ Міністерства юстиції України від 06.02.2026 № 322/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0188-26#Text>.

Про деякі питання забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану: наказ Міністерства юстиції України від 14.03.2022 № 1138/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-22#Text>.

Міністерство внутрішніх справ, Державна прикордонна служба України

Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 17.07.2017 № 591 (в редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 26.12.2025 № 917). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0204-26#Text>.

Інструкція про порядок проведення судових експертиз та експертних досліджень документів Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.11.2013 № 1109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2086-13#Text>.

Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію при МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.09.2020 № 675 (в редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України № 261 від 14.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>.

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію при Адміністрації Державної прикордонної служби України: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24.09.2025 № 648. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1467-25#Text>.

Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

Служба безпеки України

Інструкція з організації проведення судових експертиз та експертних досліджень в Експертній службі Служби безпеки України: затв. наказом ЦУ СБ України від 30.05.2025 № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0913-25#Text>.

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію при Службі безпеки України та атестацію судових експертів : затв. наказом ЦУ СБ України від 02.06.2025 № 210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1106-25#Text>.

Міністерство охорони здоров'я України

Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>.

Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві охорони здоров'я України, порядок проведення атестації та призначення дисциплінарної відповідальності судових експертів : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.01.2026 № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0410-26#Text>.

Порядок проведення атестації з присвоєння кваліфікації судового експерта, підтвердження підвищення кваліфікації судовим експертом, присвоєння кваліфікаційного класу та розгляду питання щодо тимчасового зупинення, поновлення та припинення права на проведення судової експертизи,

а також щодо дисциплінарної відповідальності судових експертів за експертними спеціальностями «Судово-психіатрична експертиза» та «Судово-психологічна експертиза» : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.12.2025. № 1935. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0026-26#Text>.

Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної криміналістики бюро судово-медичної експертизи : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>.

Порядок проведення судово-психіатричної, судово-психологічної та комплексної судової психолого-психіатричної експертиз : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.12.2025 № 1935. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0023-26#Text>.

Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>.

Міністерства розвитку громад та територій України

Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією : затв. наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28.02.2025 № 376. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0380-25#Text>

Постанови Пленуму Верховного суду України та Вищого Господарського суду України

Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності : Постанова Пленуму Вищого Господарського суду України від 23.03.2012 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005600-12#Text>.

Про деякі питання практики призначення судової експертизи : Постанова Пленуму Вищого Господарського суду України від 23.03.2012 № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12#Text>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

Науково-технічна та довідкова література з теоретичних, загально-методичних, процесуальних та організаційних питань судової експертизи

Актуальні питання судової експертизи (у питаннях та відповідях) [Текст] : навч. посіб. / П. В. Цимбал [та ін.] ; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2019. 185 с.

Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право. Т. 20: Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2018. 952 с.

Головченко Л. М., Лозовий А. І., Сімакова-Єфремян Е. Б. та ін. Основи судової експертизи : навч. посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта. Харків : Право, 2016. 928 с.

Демидова Є. Є. Тактика допиту обізнаних осіб : монографія / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Вид. агенція «Апостіль», 2013. 232 с.

Експертизи у кримінальному провадженні : наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній та ін. Київ : Норма права, 2020. 308 с.

Експертизи у судовій практиці : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. 2-ге вид. перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер. 2010. 400 с.

Класифікація судових експертиз : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян ; М-во юстиції України ; Нац. наук. Центр «Ін-т суд. експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

Клименко Н. І. Судова експертологія : курс лекцій : навч. посіб. для студентів юридичних спец. вищих навчальних закладів. Київ : Ін Юре, 2007. 528 с.

Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України: за матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз 1914-1941 рр. : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2002. 512 с.

Концептуальні засади судової експертології : монографія / [Е. Б. Сімакова-Єфремян, А. О. Купріянова, Г. О. Спіцина та ін.] ; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян. М-во юстиції України, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» : Біотехкнига, 2025. 408 с. URL: <https://dspace.nncise.org.ua/collections/ef6277d5-2e8d-46b6-a7f6-3a9931ab90d2/search>.

Криміналістика : підручник / [В. М. Шевчук, В. А. Журавель, В. Ю. Шепітько та ін.] ; за ред. В. М. Шевчука ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 1008 с.

Криміналістика: підручник у 2 т. Т.1 / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 456 с.

Кримінальне право, криміналістика та судові науки : енциклопедія / Валерій Шепітько, Михайло Шепітько. Харків : Право, 2021. 508 с.

Методична настанова «Документування систем управління якістю державних спеціалізованих установ, що здійснюють судово-експертне забезпечення правосуддя» : звіт про НДР (остаточний) / КНДІСЕ; керівник: О. Г. Рувін, викон.: А. О. Полтавський, О. І. Жеребко, М. П. Молибога, О. В. Юдіна. 0119U001895. Київ, 2019. 107 с.

Методичні рекомендації з визначення економічної ефективності судових експертиз в аспекті прийняття судами рішень про повернення коштів до державного бюджету : звіт про НДР (остаточний) / ННЦ ІСЕ, КНДІСЕ, ОНДІСЕ, ЛНДІСЕ, ДНДІСЕ, ДніпроНДІСЕ, НДЦСЕзПІВ, Національне бюро експертиз Республіки Вірменія; кер. І. А. Петрова; викон.: Н. М. Ткаченко, О. П. Снігерьев, В. В. Хоша та ін. 0118U004601. Харків : ННЦ ІСЕ, 2020. 388 с.

Методичні рекомендації з менеджменту ризиків у судово-експертних установах України : звіт про НДР (остаточний) / ННЦ ІСЕ; кер. С. А. Онопрієнко; викон.: О. В. Наранович, І. О. Спасенко, М. Л. Цимбал та ін. 0120U101922. Харків : ННЦ ІСЕ, 2020. 95 с.

Мирошниченко Ю. М. Використання спеціальних знань під час судового розгляду кримінальних справ / за ред. проф. М. Г. Щербаковського. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ. 2022. 97 с.

Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз : навч. посіб. для працівників правоохоронних органів / М-во юстиції України, Харків. наук.-дослід. ін-т судов. експертиз ім. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ : Промінь, 2018. 180 с.

Особливості призначення судових експертиз : практичний poradnik / МВС України ; Експертна служба ; Харківський НДЕКЦ [автори: Перлін С., Шевцов С., Кокорін О.] Видання 2-ге, перероблене. Харків, 2021. 92 с.

Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ : Ліра. 2015. 430 с.

Розробка концепції реформування системи експертного забезпечення правосуддя в Україні : звіт про НДР (остаточний) / ННЦ ІСЕ; кер. В. В. Хоша. 0120U101921. Харків : ННЦ ІСЕ, 2020. 133 с.

Розроблення експертних методик: зміст, структура, оформлення (з урахуванням міжнародних стандартів, прийнятих в Україні) : метод. рек. / за заг. ред. О. Г. Рувіна, С. Г. Кримчука, А. В. Свінцицького. 2-ге видання, перероблене та доповнене. Київ : КНДІСЕ, 2021. 102 с.

Сергеева Д. Б. Судові експертизи у кримінальному провадженні : навч. посіб. Київ : Алерта, 2025. 262 с.

Сімакова-Єфремян Е. Б. Комплексні судово-експертні дослідження : теорія та практика : монографія. Харків : Право, 2016. 456 с.

Сімакова-Єфремян Е. Б. Теорія і методологія комплексної експертизи контактної-слідової взаємодії об'єктів : монографія. Харків : Гриф, 2004. 176 с.

Славетні сторінки історії: до 100-літнього ювілею КНДІСЕ / О. Г. Рувін, Т. Д. Голікова, В. В. Федчишина. Київ, 2013. 288 с.

Столітній шлях судової експертизи в Україні (1918-2018 рр.) / за ред. О. М. Ключова. Харків : Золоті сторінки, 2018. 336 с.

Судова експертологія : курс лекцій для слухачів магістратури юридичних вузів / Тертишник В. М., Варава В. В., Сачко О. В. / За заг. ред. д.ю.н, професора В. М. Тертишника. Дніпро : ЛІРА, 2021. 208 с.

Судовий експерт: складові професійної компетентності: практичний посібник / МВС України; Експертна служба; Харківський НДЕКЦ [автори: Шевцов С. О., Рукавіцина Г. О., Островерхов Д. О.]. Вид. 2-ге перероб. Харків, 2021. 48 с.

Судові експертизи в адміністративному провадженні : навч. посіб. / О. М. Ключов, О. П. Угровецький, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків : Право, 2021. 288 с.

Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.

Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. Київ : Ліра-К, 2021. Випуск 2. 276 с.

Судові експертизи в процесуальному праві України (випуск 4): звіт про НДР (остаточний) / КНДІСЕ; керівник: Н. В. Нестор, викон: О. О. Садченко, В. П. Колонюк, В. С. Костецький та ін. 0122U200195. Київ, 2022. 474 с.

Судові експертизи у кримінальному провадженні : посібник / А. І. Ріпенко, В. В. Тіщенко, О. А. Самойленко, Е. Б. Сімакова-Єфремян, І. А. Петрова, Л. С. Белік, Т. О. Захарова. Одеса : Гельветика, 2021. 152 с.

Судові експертизи у цивільному та господарському провадженні: теорія та практика : монографія / Тюленєв С. А., Спіцина Г. О., Сімакова-Єфремян Е. Б. та ін. Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2023. 338 с.

Тертишник В. М., Варава В. В., Сачко О. В. Судова експертологія : підручник. Харків : Право, 2021. 280 с.

Тюленєв С. А., Спіцина Г. О., Сімакова-Єфремян Е. Б., Хоша В. В. Королі та королеви судової експертизи: 100 річчя Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» : монографія. Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2023. 237 с.

Щербаковський М. Г. Призначення та провадження судових експертиз: посібн. Харків : Фактор. 2011. 400 с.

Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків, 2015. 560 с.

Наукові публікації

Алексейчук В. І. Дисциплінарна відповідальність судових експертів як засіб забезпечення якості судово-експертної діяльності в Україні. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди ювілеїв видатних учених: 95-річчя від дня народження Л. Ю. Ароцкера («Ароцкерівські читання») і 105-річчя від дня народження М. В. Салтевського (м. Харків, 19 травня 2023).* Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2023. С. 54 – 57. URL : <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/2084>

Алексейчук В. І. До питання етики судових експертів. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: зб. мат-лів Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті видатного вченого Владислава Федоренка («Федоренківські читання») (Харків, 15.10.2024).* Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». 2024. С. 27-30. URL : <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/1537>

Алексейчук В. І. Дослідження психологічних аспектів діяльності судових експертів з урахуванням наукових здобутків професора Віолетти Омелянівни Коновалової (проблемні питання та шляхи запобігання негативному впливу на об'єктивність висновку експерта). *Методологічні засади криміналістики: традиції та новації* : зб. матеріалів Криміналістичних читань, присвяч. пам'яті акад. В. О. Коновалової, м. Харків, 28 берез. 2025 р. / [редкол.: А. П. Гетьман, В. М. Шевчук, Є. Є. Демидова та ін.] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. криміналістики ; Нац. акад. прав. Наук України ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2025. С. 26-32. URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3f634d24-448c-414d-b788-3ed6fbb9ad09/content>

Алексейчук В. І. Забезпечення незалежності судового експерта (проблемні питання правового регулювання). *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: матеріали Всеукраїнської науково-практ. конф. до Дня науки та 30-річчя НАПрН України (м. Київ, 18 травня 2023 р.)*. Київ: НДІ правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України. URL : [https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRC_conf-Aktualni-pytannya traven 2023.pdf](https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRC_conf-Aktualni-pytannya_traven_2023.pdf)

Алексейчук В. І. Запобігання самотійному збиранню судовим експертом матеріалів дослідження та вибору вихідних даних (за результатами аналізу практики дисциплінарних проваджень). *Криміналістика та судова експертиза у XXI столітті: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Київ, 30 травня 2024 р.)* / відп. упоряд.: Ковальов К. М., Гуріна Д. П., Воробйова О. П., Житник Н. С., Чміленко О. П. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2024. С. 15 – 19. URL : <https://ndekc.lviv.ua/pdf/18.06.2024.pdf>

Алексейчук В. І. Кваліфікація судового експерта (проблеми відповідності експертних і освітніх спеціальностей в умовах трансформації освіти). *Криміналістика і судова медицина в умовах сучасних викликів та глобальних загроз: збірн. матер. міжнар. наук.-практ. конференції, присвяченої 125-річчю*

від дня народження професора М.М. Бокаріуса та 85-річчю кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, НЮА ім. Ярослава Мудрого, НАПрНУ, НДІВПЗ ім. акад. В. В. Сташиса, ХНМУ, ННЦ ICE, Міжнародний Конгрес криміналістів, 12.11.2024). 2024. URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/20356>

Алексейчук В. І. Межі експертних спеціальностей: розв'язання проблеми правової невизначеності й оптимізація застосування реєстрів. *Діджиталізація судово-експертної науки в умовах воєнного стану: зб. мат-лів Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 08.11.2024)*. Харків: ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2024. С. 44-51. URL : https://drive.google.com/file/d/1cDRJ14KDOGIXe5Y6HdNVBzqAS7gbR-ML/view?usp=drive_link

Алексейчук В. І. Порухення в оформленні висновку експерта як підстава притягнення судового експерта до дисциплінарної відповідальності (практичні питання). *Сучасні напрямки розвитку судової експертизи та криміналістики: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 110-річчя діяльності Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, (м. Одеса, ОНДІСЕ, 5 вересня 2024 року)*. Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. С. 26-33. URL : <https://ndekc.lviv.ua/pdf/311020242.pdf>

Алексейчук В. І. Права судового експерта в дисциплінарному провадженні як інструмент захисту незалежності судового експерта. *Судово-експертна діяльність: проблеми, стратегії та інновації: матер. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, Кишинів, Київ, Одеса, ЛНДЕКЦ, НЦСЕ при МЮ Республіки Молдова, УНДІ СТ та СЕ СБУ, ОНДІСЕ, 28.11.2024)*. Львів: Растр-7, 2024. С. 59-63. URL : <https://ondise.minjust.gov.ua/pro-vidannya/>

Алексейчук В. І. Проблема експертних помилок: окремі аспекти впливу на оцінку висновку експерта. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи в умовах воєнного стану: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.*

(Київ, 3 липня 2024 р.) / [редкол. В. В. Чернєй, С. Д. Гусаров, С. С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 102-107. URL : <https://elar.navs.edu.ua/bitstreams/d63f9d33-c024-4a61-9ebb-060bb8250bc0/download>

Алексейчук В. І. Строки проведення судових експертиз: проблеми правового визначення та практики застосування. *Криміналістика та судова експертиза: сучасний стан і перспективи розвитку: матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, ДНДЕКЦ, 05 грудня 2024 р.). / відп. упоряд.: Ковальов К. М., Гуріна Д. П., Воробйова О. П., Житник Н. С., Чміленко О. П., Савчук Г. К.* Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2024. С. 22-27.

Алексейчук В. І. Судова експертиза в Україні та Японії (від порівняльної характеристики до перспектив удосконалення законодавства. *Сучасна судова експертиза: стан, проблеми та перспективи розвитку в умовах глобальних викликів: VI Всеукраїнський форум судових експертів.* Львів. 05.06.2026.

Алексейчук В. І. Щодо шляхів запобігання експертним помилкам (роль психології). *Трансформація завдань криміналістики в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті д-ра юрид. наук, проф. В. О. Коновалової, м. Харків, 28 березня 2024 р. / редкол.: А. П. Гетьман, В. М. Шевчук, Є. Є. Демидова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, каф. криміналістики; Нац. акад. прав. наук України; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса Нац. акад. прав. наук України.* Харків: Право, 2024. С. 72 – 77. URL : <https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/09/%D0%A2%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%8C-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8-28.06.2024.pdf>

Алексейчук В. І., Демидова Є. Є. Проблемні питання нормативно-правового регулювання та практики проведення комплексних судових

експертиз. *Актуальні питання експертного забезпечення правосуддя у справах адміністративної юрисдикції: сучасний стан та перспективи розвитку: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 лютого 2026 р.)*. Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2026. С. 32-36. URL : <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/306>

Алексейчук В. І., Хомутенко О. В. Проблемні питання практики призначення та проведення окремих видів судових експертиз в умовах повоєнної відбудови України. *Судово-експертна діяльність в умовах повоєнної відбудови України та в контексті європейської інтеграції: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 8 вересня 2023 року) / відп. Ред. А. Черемнова*. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. С. 14-19. URL :https://ondise.minjust.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/2_%D0%92_%D0%9E%D0%9D%D0%94%D0%86%D0%A1%D0%95_%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_08.09.2023-1.pdf

Демидова Є. Є. Комплексна експертиза та комплекс експертиз: проблеми розмежування. *Сучасна судова експертиза: стан, проблеми та перспективи розвитку в умовах глобальних викликів: VI Всеукраїнський форум судових експертів*. Львів. 05.06.2026.

Демидова Є. Є. Судова експертиза та експертне дослідження: підстави проведення та процесуальне значення результатів. *Розвиток криміналістичної тактики в умовах воєнних загроз та цифрових технологій: Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена пам'яті заслуженого проф. В. О. Коновалової («Коновалівські читання»), м. Харків, 30 березня 2026 р.*, Харків. 2026.

Демидова Є. Є., Хомутенко С. В. Проблеми нормативно-правового регулювання призначення та проведення судових експертиз. *Актуальні*

питання судової експертизи і криміналістики: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті видатного вченого, доктора юридичних наук, професора Владислава Федоренка («Федоренківські читання»), Харків, 15 жовтня 2025 р. Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2025. С. 163-167. URL : <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/1118>

Купріянова А. О., Алексєйчук В. І. Щодо питання запобігання експертним помилкам та порушенням судових експертів під час проведення судових експертиз (оприлюднення практики розгляду дисциплінарних проваджень). *Вплив інновацій на розвиток судової експертизи: від традиційних методів до цифрової трансформації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 55-річчя діяльності Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз (м. Львів, 26 квітня 2024 року) /* Укладачі: Зелінська М.Б., Хомич Н.П., Грицишин П.М., Чабанюк О.М. Львів: ЛНДІСЕ МЮ України, 2024. С. 80 – 84. URL : <https://ndekc.lviv.ua/pdf/19062024.pdf>

Купріянова А. О., Алексєйчук В. І. Умови забезпечення якості висновків судових експертів як компонент профілактики експертних помилок та правопорушень. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народження М. С. Романова (Харків, 17.05.2024).* Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2024. С. 140 – 143. URL : <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/1838>

Ткаченко Н. М., Алексєйчук В. І. Вибір моделі системи інституцій судової експертизи в Україні (переваги та ризики). Науково-практична конференція, м. Дніпро, 10-11 грудня 2021 р. Дніпро: Молодий вчений, 2021. С. 125 – 131. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/55nov2021/33.pdf>

Ткаченко Н. М., Алексєйчук В. І. Законодавчі механізми підвищення якості судової експертизи в Україні й усунення корупційних ризиків. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] :*

матеріали VI Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 9–10 груд. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 42-47. URL: <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/31743>

Ткаченко Н., Алексеичук В. Моделі системи інституцій судової експертизи в Україні (переваги та ризики). *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Випуск 1 (26). С. 10-23. DOI: 10.32353/khrife.1.2022.02. URL: <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/442>

Ткаченко Н.М., Алексеичук В.І. Реформування правових засад експертного забезпечення правосуддя як складова антикорупційної політики в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 груд. 2020 р.) : у 2 ч.* / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 265-269. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/49cf9054-a964-4e24-83f3-5af2bd08e36b/content>

Tkachenko N., Aliexsieichuk V., Yusupov V., Myrovska A., Cherniavska O., Comporative analysis of models of organization of forensic activities: Internetal experience. *Social & Legal Studies*. 2024. Vol. 7. No. 3. С. 55-65. / Ткаченко Н., Алексеичук В., Юсупов В., Мировська А., Чернявська О. Порівняльний аналіз моделей організації судово-експертної діяльності: світовий досвід // Соціально-правові студії. 2024. Т. 7. № 3. DOI: 10.32518/sals3.2024.55. URL : https://sls-journal.com.ua/web/uploads/pdf/SLS_Vol.7_No.3_2024-55-65.pdf

Хомутенко С. В. Дисциплінарна відповідальність судового експерта: основні завдання та загрози незалежності експерта. *Актуальні питання експертного забезпечення правосуддя у справах адміністративної юрисдикції: сучасний стан та перспективи розвитку: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 лютого 2026 р.)*. Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2026. С. 434-437. URL : <https://dspace.nncise.org.ua/handle/123456789/306>

Чабанець Т., Алексеичук В., Хомутенко О. Оскарження учасниками проваджень дій судового експерта до дисциплінарного органу (правові та

етичні проблеми). *Криміналістика та судова експертиза: сучасний стан і перспективи розвитку : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конференції з нагоди 25-річчя Експертної служби МВС України (м. Київ, 20 червня 2025 р.) / відп. упоряд.: Ковальов К. М., Гуріна Д. П., Воробйова О. П., Житник Н. С., Чміленко О. П. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2025. С. 694 – 699. URL : <https://ndekc.lviv.ua/pdf/24072025.pdf>*

Чабанець Т. М., Алексєйчук В. І., Яременко Є. І. Щодо питання комунікації судових експертів із замовниками експертиз (межі, стратегічні цілі та типові помилки). *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: зб. мат-лів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження видатного вченого-криміналіста, доктора наук, професора Рудольфа Арчибальда Рейсса, (Харків, 23 травня 2025 року). Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2025. С. 466-473. URL : https://drive.google.com/file/d/1fN-qV8kqk7gNfy04rhU8MumNb7b_s_My/view*

Яременко Є., Алексєйчук В., Демідова Є. Проблемні питання організації проведення додаткових, повторних, комісійних та комплексних судових експертиз в кримінальному провадженні. *Актуальні питання науково-технічних та судових експертиз щодо виявлення і дослідження сучасних способів і засобів вчинення кримінальних правопорушень в умовах війни: Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Київ, 05 грудня 2025 року). Київ: Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», КНДІСЕ, ДНДІ технологій кібербезпеки та захисту інформації Держ. служби спецв'язку та захисту інформації України. С. 61-63. https://csi.cip.gov.ua/storage/files/docs/Theses_of_reports_v5_with_cover.pdf*

Інтернет-ресурси

Всеукраїнська громадська організація «Союз експертів України». URL: <https://seu.in.ua/>

Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/golovnij-ekspertno-kriminalistichnij-centr>

Державна установа «Інститут судової психіатрії та судової медицини» Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://cmhmda.org.ua/sudovo-ekspertna-diyalnist-instytutu-sudovoyi-psyhiatriyi/>

Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз. URL: <https://dniprondise.dp.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

Інституційний репозитарій Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. URL: <https://dspace.nncise.org.ua/home>

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. URL: <https://kndise.gov.ua/>

Київський НДЕКЦ МВС науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. URL: <https://ndekc.kiev.ua/>

Криміналістика і судова експертиза: міжвідомчий науково-методичний збірник. Архів. URL : <https://digest.kndise.gov.ua/index.php/KISE/issue/archive>

Львівський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. URL: <http://ndekc.lviv.ua/>

Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. URL: <https://lndise.in.ua/>

Науково-дослідний центр незалежних судових експертиз. URL: <https://srcif.com.ua/>

Науково-дослідний центр судової експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності. URL: <https://intelekt.org.ua/>

Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» . URL: <https://nncise.org.ua/>

Незалежний інститут судових експертиз. URL: <https://nise.com.ua/>

Одеський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. URL: <http://expertise.odessa.ua/>

Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз. URL: <https://ondise.minjust.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Державного бюро розслідувань. URL: <https://dbr.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/>

Офіційний веб-портал Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/uk>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора України. URL: <https://gp.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>

Реєстр атестованих судових експертів. URL: <https://rase.minjust.gov.ua>

Реєстр методик проведення судових експертиз. URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua>

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ. URL: <https://ssu.gov.ua/naukovo-doslidnytskyi-institut>

Український центр судових експертиз. URL: <https://www.ucse.com.ua/ukr/>